

CONFINTEA VI Pripremna konferencija Budimpešta, 3. – 5. prosinca 2008.

Paneuropsko priopćenje o obrazovanju odraslih za jednakost i uključenost u sklopu mobilnosti i konkurencija

Mi, predstavnici 33 zemlje paneuropske regije UNESCO-a, na ovoj pripremnoj konferenciji za CONFINTEA-u VI proglašavamo svoju obvezu jačanja obrazovanja i učenja kao prioritet za sve odrasle osobe u regiji. Sastali smo se u doba financijske krize diljem regije i većeg dijela svijeta te u kontekstu neprestanih sukoba, koji ubrzavaju demografsku promjenu i ekološke promjene. Potvrđujemo važnost obrazovanja odraslih koje omogućava ljudima da se nose s gospodarskim i društvenim promjenama, da aktivno sudjeluju u civilnom društvu te podupiru kulturnu akciju i obogaćuju svoje živote. U mnogim zemljama regije uočavamo trend sve veće koncentracije na strukovno obrazovanje i na razvijanje vještina na poslu te postavljamo pitanje koliko trenutačna kriza poziva na preispitivanje tog trenda. Vjerujemo da je obrazovanje odraslih sada važnije nego ikad te ima veću ulogu u podupiranju ljudi da zarađuju za život te u životu općenito.

Opći kontekst

S otprilike 1,164 milijardi stanovnika, ova je regija raznolika u geografskom, gospodarskom, političkom, društvenom, etničkom, lingvističkom i kulturnom smislu. Demografske se strukture mijenjaju, sveopća se populacija smanjuje i stari, a raznolikost se povećava u velikom dijelu regije, uza sve gospodarske, društvene, kulturne i političke posljedice. Predviđa se da će u zemljama EU-a udio stanovništva starijeg od 65 godina porasti s 84,6 milijuna (17,1%) u 2008. na 151,5 milijuna (30%) u 2060. godini. Gotovo 3 milijuna novih ljudi uselilo se 2006. godine u EU, a 20% kanadskog i 13% stanovništva SAD-a rođeno je u inozemstvu.

Trenutačna je stopa nezaposlenosti 7,1% u EU i 6,5 % u SAD-u. Praktično trećina radne snage u istočnoj Europi završila je niže srednje obrazovanje, a gotovo 7 milijuna ljudi rano je napustilo školu 2006. godine. U SAD-u 21% odraslih nije završilo ni upisalo srednju školu, a u Kanadi je 60% odraslih u dobi između 25 i 64 godine završilo nešto nakon srednje škole. Pismenost i razine ključnih kompetencija i dalje su izazov u mnogim dijelovima regije. U tom kontekstu treba napomenuti da će do 2020. godine 31,5% svih radnih mjesta u EU zahtijevati visoku stručnu spremu, a 50% srednju stručnu spremu te je to stalan trend diljem regije. Iz perspektive spolova, također treba napomenuti da su obrazovna postignuća žena općenito viša nego postignuća muškaraca, no u mnogim dijelovima regije stope nezaposlenosti žena još su niže te one i dalje zarađuju manje od muškaraca.

Implikacije za obrazovanje i učenje odraslih

Obrazovanje i učenje odraslih ima presudnu ulogu u odgovaranju na te gospodarske, društvene, kulturne, političke i obrazovne izazove, a ono je veoma profitiralo na mnogim poljima od CONFINTEA-e V. I EU i Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj priznaju važnost cjeloživotnog učenja. Svijest o ključnoj ulozi obrazovanja i učenja odraslih porasla je u većini zemalja, a 17 od 27 zemalja EU-a prihvatilo je sveobuhvatna gledišta strategije cjeloživotnog učenja kao odgovor na Lisabonsku agendu. Smjernice o obrazovanju i učenju odraslih postoje u gotovo svakoj zemlji u regiji. U kontekstu mjerila EU-a, stope sudjelovanja odraslih porasle su sa 7,1% u 2000. godini na 9,7% u 2007. godini. U SAD-u je 2001. godine gotovo 50% odraslih starijih od 16 godina sudjelovalo u nekom obliku obrazovanja i učenja za odrasle. Odvažnu novu viziju obrazovanja u Kanadi objavilo je u travnju 2008. godine

Vijeće ministara obrazovanja Kanade kako bi se riješile obrazovne potrebe i želje Kanadana. Vizija dokumenta *Learn Canada 2020* jest pružanje kvalitetnih mogućnosti cjeloživotnog učenja svim građanima Kanade.

Osim toga, obrazovanje i učenje odraslih ima veliki socijalni utjecaj na, među ostalim, zdravlje, pravosuđe i građanski angažman. Polaznici, predavači, ostali sudionici u socijalnoj politici i društveni pokreti svi imaju ulogu u postizanju tog utjecaja, često kreativnim i inovativnim oblicima, uključujući, primjerice, obrazovne zajednice i regije, obrazovne festivale ili sheme razvoja zaposlenika. Izazov je sustavno graditi na tim razvojinama.

Postojeći okviri, a time i mogućnost obrazovanja i učenja odraslih da odgovori na navedene izazove, razlikuju se diljem regije. U gotovo svim zemljama odgovor je u prvom redu strukovno obrazovanje i trening za rast i konkurentnost. Međutim, općenito je gledište konferencije da postoji potreba za integriranim pristupom koji bi se bavio gospodarskim razvojem, socijalnom kohezijom, jednakosti i raznolikošću, demokratskim državljanstvom, održivim razvojem te osobnim razvojem i razvojem zajednice.

Preporuke

48. UNESCO-va međunarodna konferencija o obrazovanju (ICE), održana u studenome 2008. godine podsjetila je na članak 26. UN-ove Deklaracije o ljudskim pravima, u kojem se navodi da svatko ima pravo na obrazovanje. Slažemo se s tvrdnjom ICE-a da je inkluzivno obrazovanje temelj postizanja ljudskog, socijalnog i ekonomskog razvoja.

Paneuropska regija također treba priznati svoju odgovornost partnera u razvoju obrazovanja i učenja odraslih u ostatku svijeta. Naglašena je važnost partnerstava sjevera i juga jer tako mogu učiti jedni od drugih i jedni drugima pomoći u ispunjavanju ciljeva Obrazovanja za sve te osigurati da se prepozna važnost obrazovanja i učenja odraslih u ispunjavanju milenijskih ciljeva razvoja.

1. Preporučuje se da okviri obrazovnih politika:

- obuhvaćaju formalne, neformalne i informalne oblike obrazovanja i učenja odraslih
- uzmu u obzir osobne, socijalne, zdravstvene, ekonomske, kulturne i međugeneracijske pogodnosti obrazovanja odraslih
- obuhvaćaju programe koji se temelje na potrebama polaznika i budu dostupniji potporom obrazovanja i ostalim oblicima potpora
- ojačaju povezanost i koordinaciju sa skrbi i obrazovanjem djece u okvirima i strategijama cjeloživotnog učenja
- budu razvijeni i provedeni horizontalnim, koordiniranim i inkluzivnim pristupom.

2. Pitanjima upravljanja treba pristupiti s ciljem kreiranja lokalnih, regionalnih i nacionalnih okvira, struktura i partnerstava – uključujući državna tijela, socijalne partnere i civilno društvo – što je presudno za razvoj, koordinaciju, financiranje, opskrblijvanje, upravljanje i nadzor kvalitete obrazovanja i učenja odraslih. Uključenost civilnog društva u razvoj, provedbu i upravljanje obrazovnim politikama treba osobito promicati i podupirati. Udruženja polaznika, obrazovne zajednice i regije odigrat će pozitivnu ulogu u uspostavljanju, planiranju, donošenju i podupiranju inicijativa za obrazovanje i učenje odraslih u tom pogledu.

3. Obrazovanje i učenje odraslih presudno je za javni i privatni interes, a iscrpno javno ulaganje ključno je za razvoj obrazovanja i učenja odraslih. U mnogim

zemljama ne ulaže se dovoljno novca u strukovno, a pogotovo ne u nestrukovno obrazovanje odraslih.

Financiranje treba uključivati javne izvore uz potporu na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te doprinose više dionika iz privatnog sektora i doprinose pojedinaca. Nedovoljno zastupljene skupine trebaju posebnu financijsku potporu. Pravodobna i učinkovita ulaganja u obrazovanje i učenje odraslih mogla bi spriječiti veće socijalne troškove nezaposlenosti ili marginalizaciju.

Treba uspostaviti nove financijske mehanizme kako bi se potaknulo individualno i kolektivno sudjelovanje i ulaganje poduzeća.

4. Zemlje trebaju promicati pristup obrazovanju i učenju odraslih. Slabo sudjelovanje u obrazovanju i učenju odraslih, osobito među socioekonomskim skupinama koje bi najviše profitirale od daljnjeg obrazovanja predstavlja problem. Preporučujemo promicanje i potporu pravednijeg pristupa i sudjelovanja u obrazovanju i učenju odraslih konkretnim mjerama usmjerenima osobito na one odrasle osobe za koje je inače najmanje vjerojatno da će sudjelovati, primjerice Tjedan obrazovanja odraslih. Kao rezultat, povećat će se sveukupno sudjelovanje. To će uključivati jačanje punog raspona i kvalitete obrazovanja i učenja odraslih, razvoj sustava cjeloživotnih smjernica i promoviranja ključnih kompetencija potrebnih za bavljenje individualnim društvenim i gospodarskim promjenama te nejednakostima spolova i socijalnim nejednakostima, a kako bi se pridonijelo socijalnoj pravdi i dinamičnom civilnom društvu. Osim toga, institucije visokog obrazovanja trebaju postati pristupačnije u pogledu povećane potrebe za višom stručnom spremom.

5. Prepoznavši presudnu važnost pismenosti, jezika, numeričke pismenosti, društvenih, informacijskih i komunikacijskih te strukovnih kompetencija kao dio strategija cjeloživotnog učenja u paneuropskoj regiji i ostalim regijama svijeta, te u pogledu novih zahtjeva kompetencija koji se razvijaju, preporučujemo da se posebna pažnja obrati na:

- a) podršku osobama koje trebaju održati i poboljšati pismenost, jezik, numeričku pismenost i informacijske i komunikacijske kompetencije kao ključna sredstva individualnog osnaživanja, uključivanja i gospodarske dobrobiti
- b) kontinuitet stjecanja obrazovanja, primjena u zdravstvenom, radnom, socijalnom i osobnom kontekstu te održavanje kompetencija pismenosti
- c) međugeneracijski utjecaj i korist od obiteljske pismenosti
- d) programi obrazovanja i učenja odraslih odražavaju ciljeve Obrazovanja za sve i one UN-ova Desetljeća pismenosti kao međunarodni program za jačanje akcije u pogledu pismenosti.

6. S obzirom na strukturu i kapacitet obrazovanja i učenja odraslih u pogledu razvoja regije, preporučujemo da UNESCO razvije model pokazatelja sudjelovanja i napretka na internetskom portalu kojim se zemlje mogu koristiti kako bi mjerile promjene, procjenjivale promjenu tijekom vremena i razmjenjivale dobre prakse s ostalim zemljama. Na koristan način mogu uključiti:

- povećane stope sudjelovanja u obrazovanju i učenju odraslih te ciljana povećanja među nedovoljno zastupljenim skupinama

- odgovarajuće mjere za odrasle osobe koje trebaju poboljšati svoju pismenost, jezik, numeričku pismenost te informacijske i komunikacijske vještine i kompetencije
 - želje svake radno sposobne odrasle osobe da poboljša svoje vještine, kompetencije i/ili kvalifikacije.
- 7. Gdje god i na koji god način postignuti ishodi učenja trebaju se priznavati i vrednovati.** To treba učiniti u sklopu koherentnih nenacionalnih i/ili nacionalnih sustava. Pozivamo UNESCO da podupre inicijative na tom području.
- 8. Trebaju biti razvijene politike, strukture i mjere za osiguravanje kvalitete obrazovanja.** Profili kompetencija za predavače u obrazovanju i učenju odraslih te sustavan pristup njihovom početnom i stalnom profesionalnom razvoju također trebaju biti razvijeni koliko je to izvedivo. Visoko obrazovanje s drugim pružateljima usluga obrazovanja ima ključnu ulogu u tom pogledu.
- 9. Obrazovanje i učenje odraslih legitimno je i bitno područje istraživanja.** Preporučujemo da se više ulaže u istraživanje, evaluaciju i dokumentaciju obrazovanja i učenja odraslih radi promicanja informiranijih strateških odluka i poboljšanja kvalitete. Treba razviti sveobuhvatne sustave prikupljanja podataka kako bi se demonstrirala veća korist sudjelovanja u obrazovanju i učenju odraslih te kako bi se uvelike povećala sveukupna usporedivost i transparentnost obrazovanja i učenja odraslih za velik broj dionika. Kako bi se promicalo kreiranje, popularizacija i primjena istraživanja u obrazovanju i učenju odraslih, postoji jasna potreba za razvojem istraživačke infrastrukture, za snažnim mehanizmima za kreiranje i popularizaciju istraživanja te, u kritičkom smislu, za istraživanje radi promicanja upotrebe rezultata istraživanja u razvoju i provedbi obrazovnih politika.
- 10. Preporučujemo da UNESCO potakne države članice** da uključe predstavnike nevladinih organizacija, organizacija civilnog društva, poslodavce, sindikate, pružatelje usluga i polaznike u svoja izaslanstva za CONFINTEA-u VI.

Daljnje aktivnosti

Razvoj i provedba redovnih mehanizama za praćenje potrebni su kako bi se provele preporuke proizašle iz ove konferencije. Zbog toga pozivamo da:

- države članice uspostave redovan mehanizam praćenja za provedbu postojećih preporuka na razini zemlje
- se države članice obvežu da će unaprijediti nadgledanje i učiniti važan srednjoročni pregled za CONFINTEA-u VI, koji će se podudarati s vremenskim slijedom Obrazovanja za sve i milenijских ciljeva razvoja za 2015.
- se razvijaju modeli za razmjenu dobre prakse u sklopu međunarodne suradnje u savjetodavnim odborima za obrazovanje i učenje odraslih, uključujući nevladine organizacije i organizacije civilnog društva, mreže i skupne programe
- se države članice obvežu na poticanje i pružanje potpore suradnji i dijalogu među različitim interesnim skupinama i dionicima u obrazovanju odraslih
- UNESCO, putem UNESCO-ova Instituta za cjeloživotno učenje, na globalnoj razini koordinira proces praćenja kako bi povremeno ocijenio napredak i izvedbu u obrazovanju i učenju odraslih.